

Markku Särelä: KRISTUS MEIDÄN EDESTÄMME. Teesejä vanhurskauttamisesta. Suomen Tunnustuksellinen Luterilainen kirkko 1998. 256 s.

Vakavaa paneutumista

Teol.tri **Markku Särelä** on tarttunut ajankohtaiseen, haasteelliseen ja tärkeään aiheeseen, vanhurskauttamiseen, oikein antaumuksella. Kirja on tiukasti luterilainen, ainakin jos mittana pidetään Luther- ja Tunnustuskirjalainauksia. Tämä on teoksen sekä vahvuus että ongelma: Raamattu on vaarassa jäädä "luterilaisuuden jalkoihin".

Kirjassa korostetaan vanhurskauttamisoppia raamatullisesti ja luterilaisesti "pääuskonkohtana". Tämän uskonkohdan puhtaudesta riippuu kaikkien muidenkin opinkohtien puhtaus. Sen mukana kirkko "seisoo tai kaatuu".

Syntinen voi tulla vanhurskaaksi yksin Kristuksen ansion kautta ja yksin uskosta. Kaikki ihmisestä lähtenyt on syntiä ja saastaisuutta. Pelastus tulee ihmisen ulkopuolelta.

Särelä korostaa järjen päätelmien hylkäämistä ihmisen vanhurskauttamisen yhteydessä.

Uskon ja hyvien tekojen suhde otetaan suoraan Raamatusta: hyvä puu tekee hyvää hedelmää!

Pelastuksen vastaanottamisesta sanotaan aivan oikein: *"kun esimerkiksi nälkäisen käsi ottaa vastaan tarjotun leivän, ei tuo ottaminen sinänsä tee ihmistä kylläiseksi...Kaikki kylläiseksi tekeminen riippuu siitä, mitä vastaanotetaan ja syödään, nimittäin leivästä"* (s.165). Siis: vastaanottaminen ei ole ansio eikä lisää pelastukseen mitään, mutta yhtä kaikki se on välttämätön siitä osalliseksi pääsemisessä, [Joh.1:12](#).

Selkeästi tuodaan esille, kuinka usko ja vanhurskauttaminen eivät tarvitse mitään "lisukkeita" ollakseen päteviä; ne eivät tarvitse kaunistukseen ja tehostukseen rakkautta tai hyviä tekoja.

Lain kolmas käyttö

Painotetaan aivan raamatullisesti, että Kristuksen hankkima pelastus koskee **koko maailmaa**. Sitten puututaan kansankirkon keskeiseen ongelmaan: **kenelle kuuluvat lain kolmanteen käyttöön** (uskoville suunnatut) **liittyvät kehotukset?** Radion ja television hartausohjelmathan ovat pullollaan varsinaisesti Jumalan kansalle, uskoville tarkoitettuja kehotuksia, jotka tässä tapauksessa suunnataan koko kuuliija- ja katsojakunnalle so. enimmäkseen epäuskoisille ja suruttomille. Särelä vastaa: *"Vain armon alla jo olevalle ([Room.6:14-15](#)), jota Herran Henki kuljettaa ([Room.8:14](#); [Gal.5:18](#)), vain sellaiselle, jonka sydän on puhdistettu kuolleista teoista palvelemaan elävää Jumalaa ([Hebr.9:14](#)), vain sellaiselle, joka on löytänyt omalletunnolleen rauhan Kristuksen haavoissa ([Jes.53:5](#); [1 Piet.2:24](#)) ja saanut lohdutuksen siitä, että Jumala vanhurskauttaa jumalattoman ([Room.4:5](#))."* s.180.

Vauva ei ole oikeuskelpoinen

Luulen, että Särelän esitys on siinä määrin lennokasta ja samalla syvällistä, että keskivertokansalaisella on vaikeuksia pysyä juonessa mukana. Ongelma moninkertaistuu kun vanhurskauttamisen sanotaan tapahtuvan **vauvaa kastettaessa** (s.55). Tämä on Särelän teoksen pahin ongelma, jopa niin suuri, että se uhkaa kaataa ja romuttaa muuten niin ansiokkaan esityksen.

"Vanhurskauttaminen" todetaan oikeustermiksi. Mutta jo tämä lyö korville ajatusta kasteessa tapahtuvasta vanhurskauttamisesta. *Forenssisessa* vanhurskauttamisessa olemme tekemisissä oikeussalin kanssa, jossa käsitellään syyllisten ja rikollisten asioita. Kun Särelä vanhurskauttaa kasteessa vauvan, hän näyttää unohtavan, että määrätyt ryhmät, kuten lapset, vajaamieliset tai muuten täyttä ymmärrystä vailla olevat eivät kuulu lainkaan rikoslain piiriin eivätkä täten myöskään oikeussaliin. Heidät vapautetaan oikeusprosessista "syyntakeettomina". Heidän on mahdotonta saada vapauttavaa tuomiota, armahdusta (vanhurskauttamista), koska syyntakeettomuus keskeyttää jo alkuunsa heidän oikeusprosessinsa. Tämä ei kuitenkaan millään tavalla vaaranna heidän taivasosuuttaan. Nämä kaikkihan ovat lapsia ja "lapsenmielisiä", jotka Jeesus julistaa taivaskelpoisiksi ohi taivaallisen tuomioistuimen: *"senkaltaisten on Jumalan valtakunta"* ([Mark.10:14](#)).

Vanhurskauttamisen kaksi elementtiä

Jos ja kun vanhurskauttaminen on oikeustermi ja oikeusprosessi, siihen kuuluu **kaksi tärkeää elementtiä**. Ensiksikin, ja tätä Särelä laajasti tuo esille, vapahduksen, armahduksen ansaitseminen ja hankkiminen. Tämähän tapahtui Kristuksen sovintokuoleman kautta (lunastus). Toiseksi yhtä välttämättömänä osana vanhurskauttamiseen kuuluu syyllisyyden tunnustaminen, anteeksianominen, armonanomuksen jättäminen ja armahduksen vastaanottaminen. Jos jälkimmäistä ei tapahdu, ei auta mitään, vaikka Kristus olisi sata kertaa kuollut maailman puolesta! Tähän, myös välttämättömään puoleen, Särelä kiinnittää aivan liian vähän huomiota. Tämän jälkimmäisen elementin olemassaolo sulkee vanhurskauttamisen ulkopuolelle katumattomat syntiset, jotka eivät nöyryy anteeksiantoa pyytämään ja myös lapset ja muut lapsenmieliset - joilta puuttuu edellytykset syyllisyyden tunnustamiseen ja armonanomuksen jättämiseen. Kukaan viimemainittuihin ryhmiin kuuluvista ei voi saada papereihinsa "vanhurskautettu" - leimaa, koska heiltä puuttuu vapauttavaan tuomioon tarvittavat juridiset elementit. Toinen asia taas on se, että lapsilta ei taivaaseen pääsyyn vaadita tätä Jumalan tuomioistuimessa saatavaa leimaa, vaan he ovat taivaskelpoisia ja pääsevät taivaaseen Jeesuksen puoltolauseen perusteella - epäuskoisten aikuisten kohdalla puuttuu tämä "varaportti" - ja heidän käy huonosti.

Vanhurskauttaminen on aikuistermi

Kun Särelä tunnontarkasti pitäytyy Lutherin teologiaan, hän myös syyllistyy Lutherin virheeseen, lapsen ja aikuisen uskon samaistamiseen. Vanhurskauttaminen, samoin kuin muutkin uskonelämän termit kuten rippi, katumus, pyhitys, uudestisyntyminen jne. ovat pääsääntöisesti tarkoitettut aikuisten maailmaan. Jos näitä lähdetään ymppäämään vauvan maailmaan, turmellaan sekä vauvan että aikuisen asia. Tähän kardinaalivirheeseen Särelä mielestäni syyllistyy. Varsin vilkasta mielikuvitusta tarvitaan, jos ajatellaan, että vauva saa kasteen siunauksen Vähän katekismuksen kaavalla **uskomalla Jumalan sanat ja lupaukset. Urho Muroma** mainitsee kirjassaan Kristus kaste, että näihin sanoihin kaatuu oppi rintalapsen vanhurskauttavasta uskosta (s.172). Jos Jeesus vanhurskauttaa lapsen ilman ympärileikkausta ja kastetta sanomalla "senkaltaisten on Jumalan valtakunta", asia on lapsen osalta lo-puunkäsitelty. Lapsen taivasosuutta ei tämän jälkeen voida riistää vetoamalla perisyntiin tai mihinkään muuhunkaan.

Mistä kastettava lapsi saa uskon?

Särelä ei puutu problematiikkaan, joka liittyy uskon saamiseen kasteessa. Tässä kaiketi usko = aikuisusko. Koska luterilaisuuden mukaan sakramentti tulee ottaa uskolla vastaan, jostakin on löydettävä kastettavalle vauvalle usko. Saako vauva uskon vanhemmilta tai kummeilta vai antaako pappi vauvalle uskon? Entä jos kukaan heistä ei ole uskossa? Entä jos pappi on lisäksi "tyttöpappi"? On myös sanottu, että kasteen muuttava voima perustuu siihen, että siinä vesi yhtyy sanaan. Ydinkysymykseksi silloin jää: tapahtuuko muuttuminen **ex opere operato**? Katolinen vaihtoehto on, että usko vuodatetaan sakramentin välityksellä.

Lapsi - perkeleen valtakunnan jäsen?

Tukeytuessaan Lutherin näkemykseen pienen lapsen sieluntilasta Särelä joutuu ristiriitaan Jeesuksen näkemyksen ja sanojen kanssa. Särelä siteeraa Lutheria: *"Kun lapsi Kristuksen käskyn mukaan kastetaan veteen tai sillä valellaan ja niin pestään synneistä ja temmataan perkeleen valtakunnasta Jumalan valtakuntaan..."* (s.18). Kyllä siinä asetetaan pappi paljon vartijaksi: tempaa vauvan perkeleen valtakunnasta Jumalan valtakuntaan! Ongelma muuttuu yhä vaikeammaksi, kun muistamme, että pappeja on monta sorttia: uskovia, epäuskoisia, liberaaliteologeja, tyttöpappeja jne. On aiheellista esittää kysymys, millä eväillä tempaaminen tapahtuu? Vaikuttavuudessaan tätä operaatiota voi aivan hyvin verrata paavikirkon eukaristiaan, jossa katolinen pappi yhä uudelleen ja uudelleen uhraa Kristuksen. **Mahtavia miehiä nämä papit!**

Tässä maalataan lapsen elämää kovin synkin värein. Jeesus näki lapsen tilan aivan toisin. Hän näki lapsen olevan lähellä Jumalaa ja enkelien hyvässä hoidossa: *"Katsokaa, ettette halveksu yhtäkään näistä pienistä; sillä minä sanon teille, että heidän enkelinsä taivaissa näkevät aina minun Isäni kasvot, joka on taivaissa"* (Matt.18:10). Emme saa halveksia pientä lasta nimittämällä häntä perkeleen valtakunnan jäseneksi. Jeesus ei

sido lapsen hyvää osaa pienimmässäkään määrin kasteeseen. Lapset uskovat - luonnostaan, **Matt.18:6. Lapsen asiat ovat hyvin niin kauan kuin vanhempi ei sitä viettele, Matt.18:6.** Jeesuksen sanojen mukaan lasta ei tarvitse "temmata perkeleen valtakunnasta Jumalan valtakuntaan"; lapsi on jo Jumalan valtakunnassa. Sitä tärkeämpi on valtakunnan vaihtaminen aikuiselle! Aikuisistakin Jeesus lausui mielipiteensä: *"Te olette isästä perkeleestä, ja isänne himoja te tahdotte noudattaa"* (Joh.8:44). Lisäksi kun Jeesus puhui lapsen vastaanottamisesta, hän ei suinkaan sanonut, että tällöin otetaan samalla vastaan perkeleen valtakunnan jäsen, vaan: *"Ja joka ottaa tykönsä yhden tämänkaltaisen lapsen minun nimeeni, se ottaa tykönsä minut"* (Matt.18:5). Pienen lapsen tekeminen perkeleen lapseksi ja perkeleen valtakunnan kansalaiseksi lienee **Lutherin harhaista keksintöä**, jota ei Jeesuksen sanoilla voida tukea! Kun tähän vielä lisätään kasteessa tapahtuvan vanhurskauttamisen julistamisen nukuttava vaikutus koko kansaan, lienee syytä puhua "onnettomasta epäjohtonmukaisuudesta" (s.21). Särelä hylkää päättävästi tekojen vanhurskauden, mutta hän näyttää olevan kyvytön ja aseeton taistelemaan sakramenttivanhurskautta vastaan, joka on ollut syöksessä Rooman kirkonkin sen surkeaan alennustilaansa. **Urho Muroma** näki luterilaisen kirkon suurimmaksi vaaraksi sen, että **siirrytään uskonvanhurskaudesta sakramenttivanhurskauteen!**

Ei olla lapsen asialla

Niin innokkaasti kuin kasteessa vanhurskauttajat esiintyvätkin lasten ystävinä ja puolestapuhujina, heillä on epäpuhtaat vaikuttimet. Lapsi saatetaan "hevoskuuriin", jotta aikuinen voitaisiin päästää kuin "koira veräjältä" pelastuksen asiassa. Kun lapsi tungetaan vanhurskauttamisen ahtaan portin läpi, aikuista voidaan kohdella hellästi silkkihanskoin. Aikuiselle säästetään ainoastaan lain kolmanteen käyttöön liittyvät käytösohjeet - uudestisyntymis- ja vanhurskauttamisvaatimusta ei tarvita. Korkeintaan tulee kysymykseen "kakkosuudestisyntyminen" ja "kakkosvanhurskauttaminen", jotka kukin teologi saa vapaasti määritellä. Vanhurskauttamiseen liittyvät voimakkaat kehotukset kääntymisestä, uudestisyntymisestä ja parannuksen tekemisestä ovat muuttuneet "lahkolaistermeiksi", joiden käyttö on luvatonta, kun on kysymyksessä kasteessa vanhurskautettu suomalainen. Tässä on selitys siihen, miksi parannussaarna on suuressa määrin vaiennut Suomen Siionissa.

Kuinka päästään vanhurskauttamiseen?

Särelä on kovin perusteellinen selittäessään vanhurskauttamisen olemusta, mutta hän jättää varsin vähälle huomiolle, kuinka se saavutetaan, kuinka siihen päästään. Toisaalta tämä on ymmärrettävää; jos vanhurskauttaminen tapahtuu kasteessa, eihän siinä ole paljon selostamista. "Simsalambim" ja prosessi on ohitse alle aikayksikön ja ennen kaikkea - kivuttomasti! Ainahan tapahtumaa voi vielä terästä näppärällä aivovoimistelulla, joka käsittelee vanhurskauttamisen teoriaa.

Lain ja evankeliumin julistamisesta ja näiden erottamisesta puhutaan, mutta asian tärkeyden huomioon ottaen (nimenomaan myös vanhurskauttamisen yhteydessä) aivan liian suppeasti. On luonnollista, ettei vauvan kastamisen yhteydessä tapahtuvaan vanhurskauttamiseen tarvita ylen paljon lain saarnaa. Kuitenkin lain saarnalla on käyttöä myös kastetilaisuudessa. Tilanteen tasalla oleva uskova pappi ei kanna huolta kastettavan sielun tilasta, vaan pyrkii vanhempia, kummeja ja muuta (todennäköisesti vanhurskauttamisen ulkopuolella olevaa) juhlaväkeä saattamaan vanhurskauttamisen paikalle. **Saatana sumuttaa tavallisesti tässäkin tilanteessa ihmisten silmät niin, että he näkevät aivan väärin, kuka on vanhurskauttamisen tarpeessa.**

Kirkko-oppi

Särelä siteeraa Lutheria kirjoittaessaan uskon ja kirkon olemassaolosta: *"Siispä jos kivi tai puunkappale voisi antaa minulle synneistä päästön kristillisen kirkon nimessä, ottaisin sen vastaan"* (s.215). Tästä voi saada käsityksen **kirkon pyhittävästä vaikutuksesta** ja itseisarvosta. Enää ei olekaan yksin Kristus ja yksin usko, vaan näiden rinnalle on työnnetty **kirkko**. Tässä lienee kaikuja paavikirkosta. Kirkon palvelijan vajavaisuus, jopa uskon puuttuminen, voidaan kompensoida pyhällä yhteisöllä. Näin Luther tästä asiasta: *"Jos jumalaton voi omata ja opettaa oikeata Jumalan sanaa, niin voi hän vielä paremmin kastaa ja jakaa sakramentin"* (Lapsikasteen puolustamiseksi. Teoksesta Oppi-isä Lutherin kolme ajankohtaista selitystä). Tämä ei kuitenkaan sovi yhteen **Pieperin** ajatusten kanssa: *"Saarnavirka edellyttää kyllä hengellistä pappetta sikäli, että on Jumalan tahto ja*

järjestys, ettei vanhimpia eli piispoja valita epäuskoisista, vaan uskovista eli hengellisistä papeista" (Pieper, Dogmatiikka 1961), s.572.

Luterilainen oppi on Raamatun oppi?

Markku Särelän tekstiin saadaan taustaa ja valaistusta hänen edustamansa kirkkokunnan oppiperustasta. Tunnustuksellisen Luterilaisen Seurakunnan säännöt tuovat esiin Raamatun ja Tunnustuskirjojen välisen ongelman tässä kirkkokunnassa: *"Seurakunta tunnustaa lisäksi, että Evankelisluterilaisen kirkon tunnustuskirjojen oppi on Pyhän Raamatun puhdasta ja väärentämätöntä oppia, koska se on Raamatusta otettu" (§ 2).* Tässähän Tunnustuskirjat nostetaan Raamatun rinnalle! Tämä asia vahvistuu jatkossa: *"Näiden tunnustuskirjojen opin mukaan seurakunnassa on opetettava, kaikki opit koeteltava ja kaikki mahdollisesti esiintyvät oppiriidat ratkaistava" (§ 2).* Tässä taidetaan olla "paavillisempia kuin paavi itse"; Luther ei koskaan olisi tuollaisia pykäliä allekirjoittanut!

Tästä harhasta nousee mielestäni kirjan eräs otsikoista: **"Luterilainen oppi on Raamatun oppi."** Luterilainen oppi on Raamatun oppi ainoastaan silloin, kun se tunnustaa Raamatun ainoaksi ja ylimmäksi auktoriteetiksi! Luterilainen oppi, jossa Raamatun rinnalle oppiriitojen ratkaisijaksi nostetaan Tunnustuskirjat, ei ole raamatullista oppia. Tässä on jälleen "kaikuja Roomasta". Kaikki Luterilaisissa tunnustuskirjoissa olevat opit eivät varmasti pidä yhtä Raamatun kanssa. Eiköhän nyt olisi korkea aika tarkistaa kaikki Tunnustuskirjojen opit (vanhurskauttamisopista alkaen) Raamatulla noudattaen luterilaista perusohjetta: **kirkon on alati tarkistettava kulkutietään** (ecclesia semper reformanda est).

Rooman kanssa samoilla linjoilla

Särelä ei tuo esiin vanhurskauttamisen ainutkertaisuutta ja kertakaikkisuutta. Tätä ei olekaan mahdollista tehdä opettaessa kasteessa tapahtuvaa vanhurskauttamista. Hänen oppinsa vaatii välttämättä jonkinlaisen "kakkosvanhurskauttamisen". Särelä näyttää vanhurskauttamisen ajankohdan suhteen olevan täysin kansankirkon, Yhteisen julistuksen ja Rooman linjoilla. **Yhteisestä julistuksesta** luemme: *"Tunnustamme yhdessä, että Pyhä Henki kasteessa yhdistää ihmisen Kristukseen, vanhurskauttaa ja todellisesti uudistaa hänet" (28§).*

Kaikesta eo. kriitikistä huolimatta pidän teologian tohtori Markku Särelän kirjaa merkittävänä ja tervetulleena puheenvuorona vanhurskauttamiskeskustelussa. Toivotaan keskustelun jatkuvan! Raamattu viitoittaa yksinkertaisen tien vanhurskauttamiseen tämän päivän ihmiselle: *"Tehkää siis parannus ja kääntykää, että teidän syntinne pyyhittäisiin pois" (Apt.3:19).*

Väinö Hotti

Valoa ristiltä 3/1999

